

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง "ผลจากการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน" นี้ มีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กับกลุ่มที่ไม่ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ดังนี้

1.1 ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กับกลุ่มที่ไม่ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

1.2 ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง ระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับกลุ่มที่ไม่ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

1.3 ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับกลุ่มที่ไม่ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

1.4 ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ของนักเรียนกลุ่มที่ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และกลุ่มที่ไม่ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

2. เพื่อศึกษาพัฒนาการของความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

1.1 หลังการทดลอง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนที่มี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ที่ไม่ได้เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

1.2 หลังการทดลอง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง

2. หลังจากการเรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์แล้ว คะแนนพัฒนาการความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนวัดแจรงร้อน เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเอง ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จากการทำแบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีระดับคะแนน 1 จากการประเมินความเชื่อมั่นในตนเองโดยครูประจำชั้นและครูประจำวิชาจำนวน 60 คน จับคู่ักเรียนตามคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แยกเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน ซึ่งแต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 10 คน ปานกลาง 10 คน และต่ำ 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง
2. แบบประเมินความเชื่อมั่นในตนเอง
3. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 10 กิจกรรม

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการทดลองดังนี้

1. ก่อนการทดลอง

1.1 จัดแบ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ตามระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4 , 2-3, 0-1 ตามลำดับ

1.2 ให้นักเรียนทั้งสามกลุ่มทำแบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

1.3 ให้ครูประจำชั้นและครูประจำวิชา ประเมินความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียน (Pre-test)

1.4 คัดเลือกนักเรียนโดยการพิจารณาคะแนนในระดับต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ ที่ 25 จากการวัดด้วยแบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง และได้ระดับคะแนน 1 จากการวัดด้วยแบบประเมินความเชื่อมั่นในตนเอง

1.5 จับคู่นักเรียนตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน

2. ระหว่างการทดลอง ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ทั้ง 10 กิจกรรม กับนักเรียนกลุ่มทดลอง ตามวันและเวลาที่กำหนด เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมให้เรียนรู้จากสิ่งแวดลอมปกติ

3. หลังการทดลอง หลังจากทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ทั้ง 10 กิจกรรมแล้ว 1 สัปดาห์ ให้นักเรียนทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ทำแบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเองอีกครั้ง พร้อมทั้งให้ครูประจำชั้นและครูประจำวิชา 2 ท่าน ประเมินความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน (Post-test)

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการทดลองเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้และวิเคราะห์ เพื่อศึกษาผลจากการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง โดยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังจากทดลอง โดยการทดสอบค่าที (t-test)
2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ระหว่างกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง โดยการทดสอบค่าที (t-test)
3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน ระหว่างก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มเดียวกันโดยการทดสอบค่าที (t-test)
4. เปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการความเชื่อมั่นในตนเอง ระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ในกลุ่มทดลอง โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance)

สรุปผลการวิจัย

1. เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังจากทดลองพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติของการวิจัยข้อ 1 ที่ว่า "นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ "
2. เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ พบว่า
 - 2.1 นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 จากการวัดด้วยแบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง แต่จากการวัดด้วยแบบประเมินความ

เชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนโดยครู พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ระดับนัยสำคัญ .05

2.2 นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

2.3 นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 จากการวัดด้วยแบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง แต่จากการวัดด้วยแบบประเมินความเชื่อมั่นในตนเองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการทดลองพบว่า หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.2 นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3.3 นักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพัฒนาการความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ พบว่า มีพัฒนาการของความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ทั้ง

จากการวัดด้วยแบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง และจากการประเมินของครู ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย ข้อ 2. ที่ตั้งไว้ว่า "หลังจากที่ได้รับ การฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์แล้ว คะแนนพัฒนาการความเชื่อมั่นในตนเองของ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ แตกต่างกัน"

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนกลุ่มทดลองได้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมในทุกขั้นตอนด้วยตัวเองจากกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ทุกกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาหลักการ ทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์ โดยยึดลักษณะพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองทั้ง 5 ด้าน เป็นวัตถุประสงค์ให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมทั้ง 5 ด้าน ดังกล่าว ในขณะที่ทำกิจกรรม เด็กจะได้คิด ได้ทำ ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ในบรรยากาศที่อิสระ อบอุ่น และเป็นกันเอง เด็กจึงไม่อายและกล้าที่จะแสดงความสามารถของตนให้เพื่อน ๆ ได้เห็นและยอมรับ การแสดงความสามารถให้เพื่อนยอมรับ เป็นการนำมาซึ่งความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในความสามารถของตน ดังที่ คูเปอร์ สมิท (Keeves 1974 : 16 citing Coopersmith 1967 : 4 - 5) กล่าวว่า ความภูมิใจในตนเองเป็นการประเมินค่าของตนเองแต่ละบุคคล และยึดถือความคิดนั้นไว้ เป็นการอธิบายทัศนคติของความคิดที่เห็นชอบและ ชัดแย้ง พร้อมทั้งชี้แจงถึงขอบเขตที่บุคคลเชื่อในตัวของเขาเกี่ยวกับความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และความมีคุณค่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองอย่างยิ่ง

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นส่วนใหญ่จะฝึกให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มโดยจัดกลุ่มแบบสุ่ม นักเรียนจะมีโอกาสได้เปลี่ยนกลุ่ม เปลี่ยนหน้าที่ตลอดจนความรู้ ความคิด เมื่อนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับคนอื่น นักเรียนได้ฝึกความกล้าที่จะเผชิญกับเหตุการณ์รอบด้านทั้งตัวบุคคลและสถานการณ์ ต้องเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในการอยู่ร่วมกลุ่มและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อันจะทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมตตา จินคารักษ์ (2525 : 42) ที่ศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกจากข้อเสน�훼 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการกลุ่มช่วยส่งเสริมผู้เรียนในการฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน เช่น ความร่วมมือในการทำงาน ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม การเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม รวมทั้งทักษะในการการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (ทิศนา เขมมณี และคณะ 2522 : 6) และยังปลูกฝังความรู้สึกนึกคิดที่ดี เช่น การรู้จักเห็นใจผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น การมีความรับผิดชอบ การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและกล้าแสดงความคิดเห็นตลอดจนกล้าแสดงออก เช่นเดียวกับ ลัทธนา ธรรมไพโรจน์ (2524 : 85) ที่ใช้วิธีกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก ผลปรากฏว่าหลังจากการฝึกตามโปรแกรมที่จัดขึ้นแล้ว กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จะเห็นได้ว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สามารถทำให้ผู้เรียนเปิดเผยตนเอง ยอมรับและพิจารณาตนเอง โดยการฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับตนเอง ได้มากขึ้น กล้าที่จะเผชิญปัญหาสามารถที่จะเลือกตัดสินใจในการแก้ปัญหาและเชื่อมั่นว่าตนมีความสามารถ มีความสำคัญ อันเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับนักเรียนมากขึ้น ด้วยเหตุนี้นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จึงมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นจากการเรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมปกติ

2. เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ พบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และต่ำ ของกลุ่มทดลองมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และต่ำ ของกลุ่มควบคุมที่ระดับนัยสำคัญ .05 จากการวัดด้วยแบบประเมินความเชื่อมั่นในตนเอง แต่จากการวัดด้วยแบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ทั้งจากการวัดด้วยแบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง และแบบประเมินความเชื่อมั่นในตนเอง

จากแบบทดสอบและแบบประเมินโดยสรุปปรากฏผลตรงกันว่า หลังจากการทดลอง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางทั้ง 2 กลุ่ม มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่ต่างกัน เช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กกลุ่มปานกลางอาจยังไม่มาพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น

1. เวลาในการฝึกลดลงน้อยเกินไปสำหรับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง เพราะจากการสังเกตของผู้วิจัยในขณะทดลองพบว่า เด็กกลุ่มนี้จะมีลักษณะพฤติกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป การเปลี่ยนแปลงจะไม่มากหรือชัดเจนเหมือนเด็กกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และต่ำ

2. ตัวอย่างประชากรในแต่ละกลุ่มอาจน้อยเกินไป จึงทำให้ไม่เห็นความแตกต่างในแต่ละกลุ่มอย่างชัดเจน

ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำของกลุ่มทดลอง เมื่อวัดจากแบบทดสอบพบว่าไม่แตกต่างจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ ของกลุ่มควบคุม ในขณะที่จากการประเมินของครู นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และต่ำของกลุ่มทดลอง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนที่มีผล

สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำของกลุ่มควบคุม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การวัดด้วยแบบทดสอบเป็นการวัดด้วยตัวเด็ก เป็นการรับรู้ตนเองเป็น รายตัวของเด็ก ส่วนการประเมินจากครูเป็นส่วนที่คนภายนอก สังเกตเห็น จึงอาจเป็นไปได้ที่เด็กอาจมองไม่เห็นความแตกต่างของ ตนเอง ในขณะที่คนภายนอกมองเห็น แต่ถ้าหากความรู้สึกหรือการสังเกตเห็น ของเด็กถูกต้องก็อาจเป็นไปได้ ที่ครูมีความคาดหวังสูง ครูอาจ คาดหวังว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และต่ำ ซึ่งเป็นเด็กที่ครูเห็น พฤติกรรมชัดเจน จะมีการพัฒนาได้ดีเมื่อได้รับการฝึก (treatment) แต่ ถ้าหากการประเมินของครูตรงกับความเป็นจริง แสดงว่า เด็กยังไม่สามารถ สังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงของตัวเอง หรือแบบทดสอบอาจยังไม่ละเอียดอ่อน พอที่จะวัดการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ แต่จากประสบการณ์และการสังเกต ผู้วิจัย เห็นว่าผลจากแบบทดสอบเป็นที่น่าเชื่อถือกว่าเนื่องจากการวิจัยนี้ยังไม่สามารถ ควบคุมตัวแปรที่มีอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้องกับการประเมินหลายประการเช่น

- เวลาในการประเมิน ซึ่งครูประเมินในช่วงเวลาที่ไม่ตรงกัน
- ความถี่ในการประเมิน ประเมินน้อยครั้งเกินไป
- ครูต้องประเมินนักเรียนหลายคนอาจทำให้ล่าต่อการประเมิน
- การรู้ว่ามี การทดลอง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อรู้ทั้งกลุ่มแล้วจะเห็นว่า กลุ่มทดลองมีความเชื่อมั่น ในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งจากการวัดด้วยแบบทดสอบและแบบประเมินแสดง ว่า เครื่องมือทั้งสองชนิดวัดได้ผลตรงกัน จึงนับได้ว่า เครื่องมือทั้งสองชนิด มีคุณภาพสามารถให้ภาพรวมได้ชัดเจน

3. เมื่อศึกษาถึงความเชื่อมั่นในตนเองภายหลังการทดลองพบว่า นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการ ทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ก่อนการทดลองนักเรียนทั้ง

สองกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองในระดับต่ำ โดยวัดจากแบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง และแบบประเมินความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนโดยครู แต่เมื่อทำการทดลองแล้วพบว่านักเรียนทั้งสองกลุ่ม มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแมคเคลเลอร์ ที่ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก กับอาสาสมัครที่เป็นนักศึกษาระดับวิทยาลัย จำนวน 69 คน โดยใช้โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกกับกลุ่มทดลองเป็นเวลา 5 สัปดาห์ ผลปรากฏว่าเมื่อเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อนการฝึกและหลังการฝึกแล้ว กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้นักศึกษาในกลุ่มทดลองยังมีทัศนคติต่อตนเองว่าเป็นคนกล้าแสดงออกมากขึ้น มีความมั่นใจในตนเองและต้องการเข้าร่วมกลุ่มมากขึ้นด้วย (เมตตา จินดารักษ์ 2525 : 21) นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าความเชื่อมั่นในตนเองสามารถเพิ่มขึ้นและพัฒนาขึ้นได้ แม้ในสิ่งแวดล้อมปกติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนการสอนในปัจจุบันเน้นที่การรวมกลุ่ม การทำงานร่วมกัน ฝึกให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออก และมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น ตลอดจนได้ฝึกการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาด้วยตนเอง (สุนัน อมรวิวัฒน์ 2526 : 4) จึงเป็นผลทำให้สามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองตามไปด้วย และในขณะเดียวกันนักเรียนกลุ่มทดลองก็ได้ฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อันเป็นผลทางตรงต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง จึงทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีการพัฒนาที่สูงกว่าก่อนการทดลองยิ่งขึ้น โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ทั้งของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองทั้งสิ้น

4. เมื่อศึกษาคะแนนพัฒนาการความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ หลังจากที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์แล้วพบว่า นักเรียนทั้งสามระดับมีคะแนนพัฒนาการความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

การวิจัยในข้อ 2. แสดงให้เห็นว่า ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมิได้เป็นองค์ประกอบหรือตัวแปรที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเพราะไม่สามารถทำให้ผลของการพัฒนาของนักเรียนทั้งสามระดับแตกต่างกันได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.16 แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกันจึงไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองแต่อย่างใด นักเรียนทุกคนมีโอกาสที่จะพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองได้เท่าเทียมกัน ถึงแม้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะแตกต่างกันก็ตาม ขึ้นอยู่กับการฝึกฝนตนเองของนักเรียน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถใช้ได้กับนักเรียนกับทุกระดับความสามารถ ทั้งนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ นักเรียนสามารถเรียนรู้จากกิจกรรมนี้ได้อย่างเท่าเทียมกัน ไม่จำกัดเพียงกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยาวพา เคชะคุปต์ (2517 : 241) ที่สร้างบทเรียนโดยอาศัยทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และนำไปใช้ทดลองกับผู้เรียนต่างอายุและต่างระดับความสามารถกัน พบว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้โดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์นี้ได้จริง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สำเนียง เพชรจอม (2525 : 83) ซึ่งทดลองสอน เรื่องความสุภาพอ่อนน้อมแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกันโดยใช้กลุ่มสัมพันธ์ พบว่า เด็กที่มีระดับสติปัญญาแตกต่างกันสามารถรับรู้ได้โดยไม่แตกต่างกัน

ข้อสังเกตจากการทดลอง

ในระยะแรกของการทดลอง ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ในระหว่างการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต่างหวั่นวิตกว่า ตนจะต้องทำอะไรบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มทดลอง เมื่อปฐมฤกษ์ใน ชั่วโมงแรกก็มีสีหน้าท่าทางไม่สบายใจนัก แต่ในกลุ่มควบคุมกลับพอใจที่ตนไม่ต้อง อยู่ทำกิจกรรม และเมื่อเริ่มทำกิจกรรมในวันแรกพบว่าทั้งนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ยังมีความประหม่า เขินอาย เท่า ๆ กัน ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมสร้างความคุ้นเคยเข้าช่วยทำให้บรรยากาศในการทดลองใน วันต่อ ๆ ไป เริ่มดีขึ้นตามลำดับ นักเรียนมีความกระตือรือร้นเพิ่มขึ้น มีอารมณ์ สนุกสนาน มีความสนิทสนมเป็นกันเองมากขึ้น และเมื่อถึงเวลาทำกิจกรรมแต่ ละครั้งอันเป็นเวลาหลังเลิกเรียนตามปกติแล้ว นักเรียนกลุ่มทดลองจะมารอ เพื่อทำกิจกรรม แสดงให้เห็นว่าเมื่อได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันแล้ว ความหวั่น วิตก ความกลัวนั้นหมดไป นักเรียนกลับมีความกล้าที่จะเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น มีความรับผิดชอบและสามารถทำกิจกรรมได้ครบถ้วนทั้ง 10 กิจกรรม และ จากการทดลองนี้ทำให้ผู้วิจัยได้พบข้อสังเกตหลายประการ กล่าวคือ

1. ในด้านตัวครูผู้สอนพบว่า ในการดำเนินกิจกรรมนั้นครูต้องพูด ให้น้อย มีบทบาทให้น้อยที่สุด ปล่อยให้ผู้เรียนแสดงออกมากกว่า ทำตัวให้ สนิทสนมเป็นกันเองกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมโดยไม่หวั่นกลัว ซึ่งตรงกับหลักการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พยายามจัดการเรียน การสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนอย่างทั่วถึง (ทิศนา แฉมณี 2522 : 14-15) นอกจากนี้ครูควรใช้เทคนิคการตั้งคำถาม ในขณะดำเนินกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม หรือความรู้สึกลึกซึ้ง ออกมาอย่างเด่นชัดและนำไปสู่การสรุปสาระสำคัญที่นักเรียนได้รับจากกิจกรรม

2. ด้านตัวผู้เรียน ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
 อย่างดี ส่วนใหญ่จะกล้าในการแสดงออก แต่ในด้านการอภิปรายนักเรียนบางคน
 ไม่รู้จักกติกาวาทะวิจารณ์ ครูจึงต้องให้ความสนใจเด็กเหล่านี้ด้วยการบ่อนคำถาม
 ให้เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่ความคิด การวิเคราะห์หาเหตุผลและสรุปกิจกรรม

3. การจัดกลุ่ม ควรให้นักเรียนทุกคนได้เปลี่ยนกลุ่มกันทุกครั้งเพื่อ
 ให้นักเรียนได้มีโอกาสอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง ได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับ
 เพื่อนหลาย ๆ คน และในขณะที่เดียวกันก็ควรเปลี่ยนหน้าที่กันในกลุ่มบ้าง เพื่อให้
 ทุกคนได้มีโอกาส เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

4. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่สร้างขึ้น ต้องมีการรับบางกิจกรรมก่อนนำไป
 ไปใช้ เช่น กิจกรรมเกมยิงเรือ ควรปรับวิธีดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวคิด
 และวัตถุประสงค์ที่จะสอนในเรื่องการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ส่วนกิจกรรม นักข่าว
 ควรปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์โดยเพิ่มวิธีการดำเนินการให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

1. ควรนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง
 ของเด็ก โดยอาจจัดเป็นโปรแกรมแนะแนว สอนสอดแทรกในบทเรียน หรืออาจจัด
 ช่วงเวลาพิเศษให้เด็กได้ทำกิจกรรม

2. ควรปรับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ก่อนนำไปใช้ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
 ประสงค์ของแต่ละกิจกรรมมากขึ้น เช่น แนวทางในการอภิปราย

3. เมื่อครูนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้ ควรปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับ
 วัย บทเรียน ตลอดจนสถานที่ในการประกอบกิจกรรม

4. ครูต้องกระตุ้นหรือให้กำลังใจ ให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นใน
 การร่วมกิจกรรมเพราะเด็กอาจเขินอาย ประหม่า ไม่กล้าทำกิจกรรม อันจะเป็น
 อุปสรรคในการดำเนินการได้

5. ครูไม่ควรวิพากษ์วิจารณ์เด็ก ควรปล่อยให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ
6. ครูควรคิดกิจกรรมใหม่ ๆ เพิ่มเติมเพื่อเด็กจะได้มีโอกาสฝึกมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ในการพัฒนาบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ของบุคคลบ้าง เช่น ความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หรือ อาจทดลองใช้ในการสอนซ่อมเสริม
2. ควรนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์อื่น ๆ เช่น การหนีโรงเรียน การไม่ทำการบ้าน ปัญหาการขาดระเบียบวินัย ในชั้นเรียน เป็นต้น
3. ควรมีการทดสอบความคงทนของการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์